

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Mustonen, M. & Sintonen, S. (2023) Pedagoginen hyvinvointi – Jotain uutta ja vanhaa, vähän lainattua ja sinistä. TAMK-konferenssi – TAMK Conference 2023. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja, Erillisjulkaisuja, s. 116-123.

URL: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7266-78-6>

Mervi Mustonen, koordinaattori, Opiskelun tuki ja hyvinvointipalvelut, Tampereen ammattikorkeakoulu

Sanna Sintonen, erikoissuunnittelija, Opiskelun tuki ja hyvinvointipalvelut, Tampereen ammattikorkeakoulu

PEDAGOGINEN HYVINVOINTI – JOTAIN UUTTA JA VANHAA, VÄHÄN LAINATTUA JA SINISTÄ

Asiasanat: pedagoginen hyvinvointi, digipedagogiikka, oppimisympäristöt, oppiminen

Pedagogisen hyvinvoinnin merkitys koulutuksen kehittämisessä on kasvanut COVID-19-pandemia-aikana. Digiloikkiminen väsyttää edelleen sekä opettajia että opiskelijoita, joten olemme haastavassa tilanteessa. Pohdimme, miten ja millaisissa oppimisympäristöissä opetusta tulisi järjestää, mitkä ovat tulevaisuuden opetuksen toteuttamistapoja ja millaista tukea korkeakoulun henkilöstö tarvitsee osaamisensa kehittämiseen. Pedagogisella hyvinvoinnilla ymmärretään usein kokonaisuutta, mikä koostuu oppimisympäristöissä tapahtuvasta vuorovaikutuksesta, opetuksen, opiskelun ja oppimisen toimintaympäristöstä sekä opiskelun tukitoimista (katso esim. Lappalainen ym. 2008). Korkeakoulun pedagoginen hyvinvointi muodostuu siis monista pienistä oppimiseen ja opetukseen liittyvistä asioista, mistä nostamme tässä artikkelissa erityisesti esille digiosaamisen merkityksen, opiskelun kuormittavuuden hallinnan ja opetusmenetelmien valinnan tärkeyden. Fakta- ja fiilispohjalta haastamme pohtimaan, miten opimme parhaiten.

Viime vuosina korkeakoulutuksen kenttä on kokenut suuria muutoksia ja mullistuksia. COVID-19-pandemia-aikana tehtiin digiloikkia, pidennettiin turvavälejä ja opiskeltiin verkossa. Mediasta saimme lukea, kuinka huonosti opiskelijat voivat koronan kurimuksessa. Muuttuneet opetusjärjestelyt haastoivat opettajien osaamisen ja jaksamisen. Pahoinvoinnin kautta huomio kiinnittyi korkeakouluyhteisön

pedagogiseen hyvinvointiin. Pedagogista hyvinvointia voidaan lisätä kehittämällä sekä fyysisiä että digitaalisia oppimisympäristöjä, oppimisen ja opetuksen laatua sekä opiskelijoille ja opettajille suunnattuja tukipalveluita.

Suurten muutosten myötä pedagogisesta hyvinvoinnista on tullut keskeinen osa korkeakoulun toiminnan laatua. Tampereen ammattikorkeakoulussa (TAMK) aloitettiin opetushenkilöstölle tarjottavien palvelujen kokonaisuuden kehittäminen palvelumuotoilun keinoin syksyllä 2021. Opiskelijoiden hyvinvointiin tähtäävät kehittämistoimet konkretisoituivat TAMK Parveksi samoihin aikoihin. Parvella tarkoitetaan fyysisen tilan lisäksi opiskelijalle suunnattuja, hyvinvointia lisääviä tukipalveluita ja helposti saatavilla olevaa vertaistukea.

Hyvinvoinnin lisäämiseksi korona-aikana pidettiin henkilöstölle virtuaalisia kahvihetkiä, tiimipalavereja verkossa ja kehittämispäiviä etänä. Nämä toimivat korvikkeina läheisemmille tapaamisille ja antoivat kontakteja kollegojen kanssa. Digipedagogiikan osaamiselle tuli kysyntää enemmän kuin koskaan. Opettajien osaamisen kehittämiseksi järjestettiin ennätysmäärä webinaareja ja verkkotyöpajoja. Lyhyessä ajassa syntyi valtava määrä uusia ohjeita, vinkkejä ja verkkokoulutuksia. Korona-ajan pitkittyessä innostus verkossa puhuvia päitä kohtaan alkoi hiipua. Webinaarista tuli hyvä tilaisuus moniajaa muita töitä. Videoluentoja ei kukaan ehtinyt katsoa ja ohjeita ja vinkkejä ”ei löydetty”. Kuten opiskelijat kulkevat mielellään yhdessä luennolta toiselle, myös pedagogilla oli ikävä toisen pedagogin luo. Vuorovaikutuksen ylläpito koettiin tärkeimmäksi syyksi palata kampukselle.

Jotain uutta

Pandemia-aikana lisääntynyt verkko-opetus on tuonut uusia digitaalisia työkaluja ja tehostanut tuttujen digiympäristöjen käyttöä. Samalla uutta osaamista on karttunut kuin huomaamatta. Osa opettajista on sujuvasti integroinut pandemia-ajan hyvät käytännöt opetukseensa. Nyt satoa korjataan parempina oppimistuloksina. Tehokas koulutusteknologian hyödyntäminen korkeakouluopetuksessa on monin tavoin helpottanut opettajan työtä. Kiireessä, ilman pedagogista kehittä-

mistä verkkoon siirretty lähiopetus sai aikaan palauteryöpyn, minkä perusteella verkko-opetus on nähty suurimpana syyllisenä pandemian aikaansaamaan opiskelijahyvinvoinnin heikkenemiseen.

Osa opettajista on ottanut uudet välineet käyttöön sujuvasti. Digityökalut ovat mahdollistaneet heille opetuksen kehittämisen. Osa taas kokee uudet työkalut negatiivisina ja omaa jaksamistaan kuormittavina. On huomattu, että jos opettajan toiminnan keskiössä on oppimiskeskeinen työote ja digitaidot ovat kunnossa, hänen resilienssinsä verkko-opetuksessa on hyvä. Mikäli opettaja keskittyy sisältökeskeiseen opetukseen, hän kokee enemmän negatiivisia tunteita ja uupumista verkko-opetuksen työkalujen kanssa (Mäki 2022).

Verkko-opetus on tullut jäädäkseen. Digiosaaminen on nykypäivän opettajan pedagogisen hyvinvoinnin kulmakivi. Pandemia-aikana opittua ei kannata heittää romukoppaan. Vanhat opetuksen käytännöt on syytä uudistaa vastaamaan tulevaisuuden koulutuksen vaatimuksia. Joustavaan verkko-opetukseen on lukuisia työkaluja, joista jokainen varmasti löytää itselleen sopivat. Joustavat opetuksen toteuttamismuodot ovat kilpailuetu oppilaitoksille ja opettajalle itselleen. Digiopetus ei ole vastakohta dialogille. Digitaaliset ympäristöt tarjoavat valtavan määrän mahdollisuuksia olla läsnä, kuulla ja tulla kuuluksi.

Jotain vanhaa

Digipedagogiikkaa kehittämällä voidaan kehittää myös kaikkien pedagogista hyvinvointia. TAMKissa on pitkät perinteet digipedagogisen tuen järjestämiseen. Digipedagogiikan ammattilaiset ovat tarjonneet osaamistaan opettajien tueksi vuodesta 2001 lähtien. Nämä asiantuntijat etsivät ja löytävät ratkaisuja opettajien digitaitojen edistämiseen, oppimisympäristöjen kehittämiseen sekä osaamisen ja oppimisen tukeen. TAMKin henkilöstö odottaa osaamisen kehittämiseltä helppoa ja nopeaa saatavuutta, ajasta ja paikasta riippumattomuutta ja joustavuutta. Tähän tarpeeseen digipedagogiikan tuen henkilöt yrittävät vastata digiosaamiseen liittyvien palvelujen uudelleen muotoilulla.

Pedagogiseen hyvinvointiin kuuluu turvallinen ja kannustava työ- ja opiskeluympäristö kaikille. Kuinka opettaja voi luoda sellaisen kaikille opiskelijoilleen? Keskeinen komponentti on opiskelijan realistinen työmääräodote, joka on mitoitettu oikein ja kerrotaan jokaisen opintojakson tiedoissa osaamistavoitteiden rinnalla. Yleensä työmääräodote ilmoitetaan tunteina, mikä saadaan kertomalla opintojakson opintopistemäärä 27 tunnilla. Opintojaksot koostuvat erilaisista oppimisen aktiviteeteista, kuten tehtävistä, luennoista, tenteistä, raporteista ja luettavasta kirjallisuudesta. Mitä isommasta kokonaisuudesta (opintopisteillä mitattuna) on kyse, sitä monimutkaisempi ajoituksen ja kuormituksen palapelistä muodostuu.

Opintojen vaatiman ajankäytön palapeli ei ole helppo opiskelijalle eikä opettajalle. Opintojakson kuormituksen arviointiin on olemassa erilaisia työkaluja. Suosittelemme kokeilemaan Helsingin yliopistossa toteutettua taulukkoa (Linkki: <https://blogs.helsinki.fi/viikkipeda/materiaaleja/>), joka auttaa opintojen kuormittavuuden arvioimisessa. Opintopistelaskuri/workload calculator löytyy sivun puolivälistä.

Yksittäisen opintojakson kuormittavuuden arviontiin tarkoitettu laskuri ei osaa huomioida sitä, että ammattikorkeakouluopiskelijalla on usein samaan aikaan meneillään useita opintojaksoja. Jos yhdelle opintojaksolle on määritelty työmääräksi 80 tuntia, on opettajan hyvä muistaa, että tämä 80 tuntia kertaantuu useita kertoja saman opetusperiodin aikana. Mitä tasaisemmin opintojaksojen vaatima työmäärä jakautuu koko toteutuksen ajalle, sitä helpompi opiskelijan on pysyä kiinni opinnoissaan. Jokainen meistä tietää, että deadline eli palautusajankohta on paras keino saada asiat tehtyä.

TAMKin sähköisen tenttimisen EXAM-palvelusta (LINKKI: <https://blogs.tuni.fi/tamkblogi/teema2/osaamisen-todentamista-nykyaikaisesti/>) tehdyn tutkimuksen mukaan mahdollisimman lähellä viimeistä ajankohtaa tenttii noin 60 prosenttia opiskelijoista (Forsman ym. 2022). Koska monet opintojaksot päättyvät samaan aikaan, opiskelijalla on useita tenttejä muutaman päivän aikana, jopa useita sähköisiä tenttejä samana päivänä peräkkäin. Viikon aikana tentit sijoittuvat pääsääntöisesti torstaista lauantaihin, koska opettajat asettavat tent-

tiperiodin päättymään viikon viimeiseen päivään eli sunnuntaihin. Tenttivarausten keskittyminen perjantaille ja lauantaille on luontevaa, koska sunnuntaisin ei ole mahdollista tenttiä.

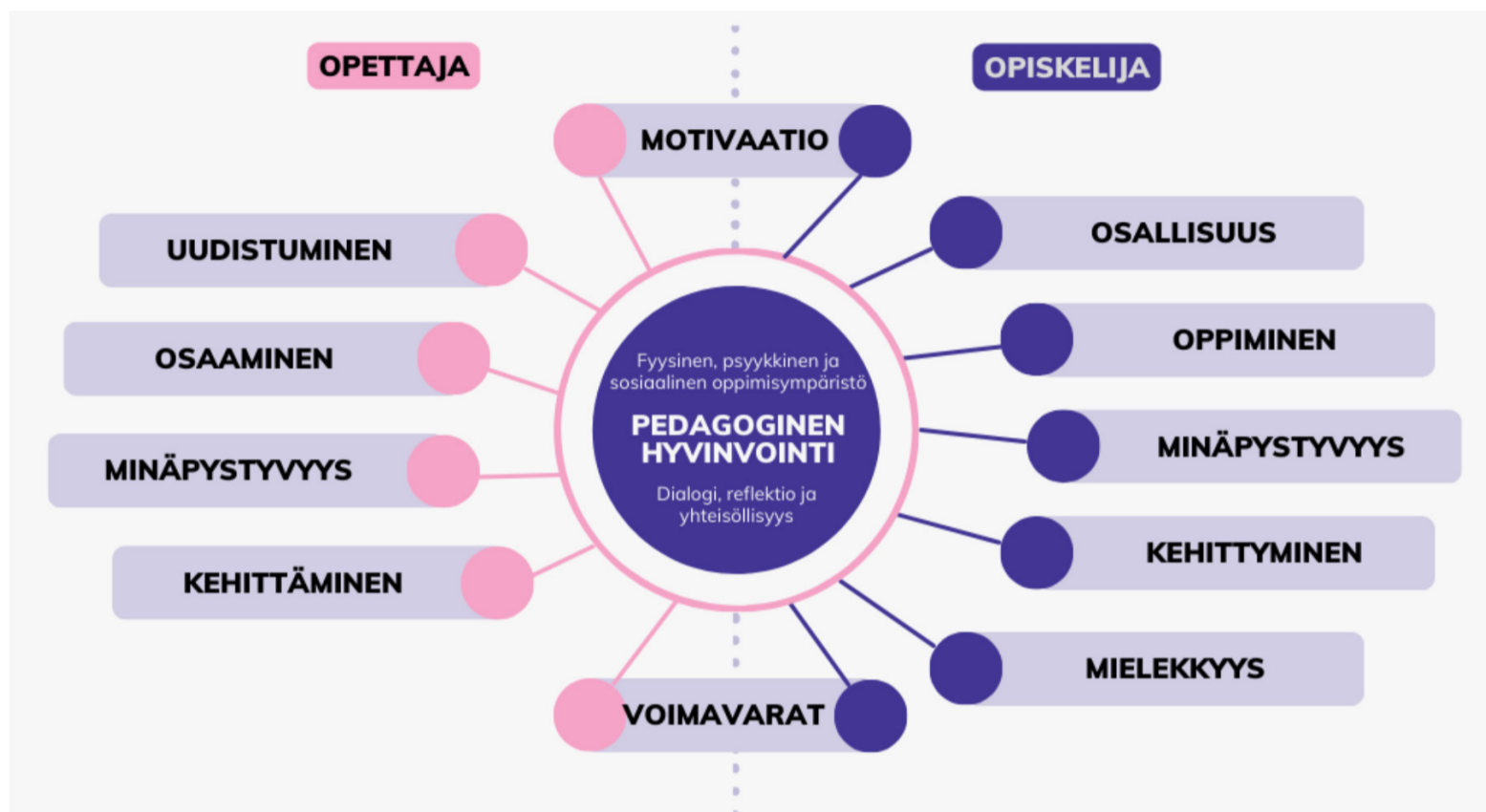
Opiskelijahyvinvoinnin näkökulmasta olisi tärkeää, että esimerkiksi laajojen harjoitustöiden ja tenttien ajoitukset voitaisiin porrastaa opintojaksojen välillä. Oppimisen ajoittaminen viikoiksi näyttää johtavan siihen, että itsenäinen opiskelu tapahtuu loppuviikosta ja viikonloppuna. Myös lepo on oppimiselle tärkeää. Opintojen ajoituksessa voitaisiin painottaa enemmän sitä, että opiskelijalla on aikaa palautua. Mielenkiintoista voisi olla kokeilla, miten esimerkiksi tenttikäyttäytymiseen vaikuttaisi viimeisen mahdollisen tenttimisajankohdan sijoittaminen alkuviikkoon.

Vähän lainattua

Yksittäisillä teoilla on merkittävä vaikutus opiskelijahyvinvointiin tai opettajan jaksamiseen. Kokonaisuutena pedagoginen hyvinvointi on laaja kokonaisuus. Sen eri osatekijöitä ovat esimerkiksi motivaatio, toimijuus, osallisuus, voimaantuminen, opettajan osaaminen, kohtaaminen ja välittäminen. Opettajan pitäisi säilyttää avoin asenne koko oppimisprosessia kohtaan. Avoimuus vaatii myös joustavuutta ja kykyä sietää epävarmuutta. Kaikki tämä vaatii koko työyhteisön ja opilaitoksen positiivista ja kannustavaa ilmapiiriä ja tukea. (Erkkilä & Perunka. 2021.)

Jalostimme Erkkilän ja Perungan (2021) artikkelin pohjalta ajatuksemme opettajan ja opiskelijan pedagogisen hyvinvoinnin ulottuvuuksista (KUVIO 1). Kuviossa pedagogisen hyvinvoinnin osa-alueita yhdistävät ja täydentävät erilaiset oppimisympäristöt, dialogi ja yhteisöllisyys. Opettajan ja opiskelijan pedagogisen hyvinvoinnin osa-alueissa on eroja ja yhtäläisyyksiä. Kummallekin tärkeitä, pedagogisen elementtejä ovat motivaatio, omat voimavarat sekä minäpystyvyys. Muita opiskelijalle tärkeä hyvinvoinnin tekijä on osallisuus, minkä myötä opiskelija kiinnittyy osaksi korkeakoulun oppimisyhteisöä. Oppiminen ja opintojen mielekkyys vaikuttavat vahvasti opiskelijan oman asiantuntijuuden kehittymiseen ja oman polun löytämiseen.

Opettajan pedagogiseen hyvinvointiin vaikuttavat erityisesti motivaatio ja voimavarat (työssäjaksaminen). Osaaminen, kyky uudistua ja halu kehittyä auttavat opettajaa siinä, että hän voi menestyksekkäästi tukea opiskelijaa hänen polullaan tulevaisuuden ammattilaiseksi (KUVIO 1).

KUVIO 1. Pedagogisen hyvinvoinnin ulottuvuuksia opiskelijan ja opettajan näkökulmasta (Muokattu Erkkilä & Perunka 2021 pohjalta).

Sinistä

Sininen ajatus on levollinen, rauhallinen ja seesteinen ajatus, jonka aikana ei mieti mitään muita, häiritseviä ajatuksia. Tällöin mieli ikään kuin irtautuu hetkeksi arjesta ja liitelee vapaana kaiken muun yläpuolella. (Urbaani sanakirja 2023.)

Lopuksi haluamme sinun pohtivan sinisiä ajatuksia. Miten itse opit ja opiskelet? Opitko pelkästään seuraamalla videota tai lukemalla tekstiä? Ovatko podcastit ja äänikirjat sinun juttusi? Tarvitsetko edellä mainittujen lisäksi keskustelua toisen ihmisen kanssa? Mikä sinua motivoi oppimaan ja opiskelemaan? Milloin oppiminen on ollut mielekästä?

Oppiminen ei ole aina vain sinisiä ajatuksia. Oppimiseen kuuluu epäonnistuminen tai sen uhka. Jos opettaja on miettinyt oppimisprosessin ja pedagogisen polun hyvin tarkasti alusta loppuun asti, jääkö silloin tilaa oppijan omalle prosessille? Opiskelija hankkii osaamista ja taitoja oman asiantuntijuuden kasvattamiseksi ja kehittämiseksi. Iso rooli oppimisprosessissa on opiskelijan omalla motivaatiolla. Jos motivaatio tukahdutetaan liian valmiilla ja tiukkarajaisella oppimisprosessilla, muuttuvat oppimistilanteet helposti pakkopullaksi. Opettajalla on laajempi kuva opetettavaan aiheeseen kuin opiskelijalla, joten opettajalla on mahdollisuus rakentaa erilaisia oppimisen polkuja, mistä opiskelijat voivat valita itselleen sopivan. Erilaiset oppimisen polut herättävät opiskelijan oman uteliaisuuden ja motivaation (Keski-Petäjä 2021).

Pedagoginen hyvinvointi ja oppimisen omistajuus kytkeytyvät toisiinsa tiukasti. Kun opettajat antavat opiskelijoille mahdollisuuden vaikuttaa pedagogiseen prosessiin, se parantaa kummankin osapuolen pedagogista hyvinvointia. Käytännössä tämä tarkoittaa, että opettaja käyttää sellaisia pedagogisia menetelmiä, mitkä edellyttävät opiskelijoilta ajattelua, vuorovaikutusta ja aktiivista osallistumista (Erkkilä & Perunka 2021).

Kuka omistaa oppimisen? Mieti, miten voisit siirtää hyviä oppimiskokemuksiasi opetustyöhösi ja saada opiskelijan tuntemaan omistajuutta omasta oppimisestaan hänen kehittäessään omaa osaamistaan kohti tulevaisuuden työelämää. Pedagoginen hyvinvointi vaatii sitä, että kaikki osaavat hyödyntää toistensa asiantuntijuutta ja jakaa osaamistaan. Laadukas opetus edellyttää jatkuvaa vuorovaikutusta opiskelijoiden, opettajien ja korkeakoulun muiden oppimisen asiantuntijoiden kanssa. Jokainen on vähintään oman oppimisensa asiantuntija.

Lähteet

Erkkilä, R. & Perunka S. 2021. Pedagoginen hyvinvointi voimaannuttaa ja osallistaa opettajan ja opiskelijan. OAMK Journal. Luettu 4.1.2023

<https://oamk.fi/oamkjournal/2021/pedagoginen-hyvinvointi-voimaannuttaa-ja-osallistaa-opettajan-ja-opiskelijan/>

Forsman P., Pulkkinen, P., Sintonen, S. & Sirkka I-M. 2022. Sähköisen tenttimisen analytiikkaa EXAMista. Kurssityö. Koulutusteknologia, KOTES471 Oppimisanalytiikka. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2022.

Keski-Petäjä, T. 2021. Millaista oppimiskulttuuria ja oppimisen strategioita arviointi voi tuottaa? Webinaaritalenteet. Teaching and Learning Centre, TLC 2021. Tampereen yliopisto ja Tampereen ammattikorkeakoulu. Tampere 2021. <https://www.tuni.fi/tlc/webinaaritalenteet/>

Lappalainen, K., Kuittinen, M., Meriläinen, M., Nurmi, J.-E., Haring, M., Havu-Nuutinen, S., Mäkihonko, M., Siekkinen, M., Niiranen, P., Pietarinen, J., Soini, T., Pyhältö, K., Juvonen, A., Holopainen, L., Savolainen, H., Hotulainen, R., Kuorelahti, M., Thuneberg, H., Puhakka, A., ... Haapala, A. 2008. Pedagoginen hyvinvointi. Suomen Kasvatustieteellinen Seura.

Mäki, K. Pedagogisen hyvinvoinnin juuret tarvitsevat koko korkeakouluyhteisön kasvualustakeen. 2022. Luettu 4.1.2023. <https://esignals.fi/kategoria/pedagogiikka/pedagogisen-hyvinvoinnin-juuret-tarvitsevat-koko-korkeakouluyhteison-kasvualustakseen/#70913f81>

Urbaani sanakirja. 2023. Verkkosivusto. Luettu 4.1.2023. <https://urbanisanakirja.com/word/sininen-ajatus/>